

Het feest van 1923

Nol Verhagen

Op 29, 30 en 31 augustus vierde Bussum het 25-jarig regeringsjubileum van koningin Wilhelmina. In de *Bussumse Courant* werd er daags daarna, op 1 september, uitgebreid verslag van gedaan. De toon van het verslag is beurtelings opgewonden en gedragen. Hieronder geef ik een uitgebreide samenvatting met veel citaten, om u deelgenoot te maken van de stemming (en het taalgebruik) van die dagen.

Inspectie van de versieringen

Het feest begon op donderdagavond met een inspectie van de overal aangebrachte versieringen door de Feestcommissie en de Commissie voor de versieringen. Vanaf het gemeentehuis vertrok een stoet van wel 35 auto's:

'Bij het vertrek van de stoet stonden duizenden personen langs de Brinklaan geschouderd, doch ook op vele andere punten, waar de stoet voorbij trok, stond telkens een geweldige menigte langs den weg. En

herhaaldelijk werd de Commissie gedurende den langen tocht spontaan toegejuicht, terwijl vele ingezetenen bij het voorbijtrekken van den stoet Bengaalsch vuurwerk vóór hunne woning ontstaken en vuurpijlen afschoten. Het was een feestavond, zooals Bussum in geen jaren heeft gekend.'

Voor de enkele jaren daarvoor gebouwde gemeentelijke ulo aan het Wilhelminaplantsoen was een borstbeeld van de koningin opgesteld... 'Het prijkte daar hoog te midden van groen in een glorie van licht.'

De bewoners van de Hoogeweg onder hun ereboog

In de Heidelaan was het dubbel feest, want daar vierden de bewoners ook het 25-jarig jubileum van hun straat:

‘Aan den ingang dezer laan had men een mooie poort opgericht terwijl verder met vele lampions gloed en feestelijke stemming in die laan was gebracht.’

Bij de Gooische Boer keerden de auto’s en ‘kregen de inzittenden een toekomstbeeld van onze gemeente voor oogen, zooals men vaak in groote gemeenten aantreft, waar de auto’s elkander in een lange file steeds onafgebroken opvolgen’.

De stoet werd ontbonden bij Concordia waar burgemeester De Bordes en Feestcommissie-voorzitter notaris Scheffelaar Klots elkaar in gezwollen taal lof toezwaaiden, zoals ze in de dagen daarna nog een paar keer zouden doen. Al die tijd had harmonie Crescendo in de muziektent op de Brink gespeeld:

‘En ook daar stonden den ganschen avond honderden geschaard om te genieten van goede muziek en heerlijke verlichting.’

Sportwedstrijden en bloemencorso

De volgende ochtend ‘zag het weer er niet rooskleurig uit. Er was geen zonnetje te bekennen. De hemel was grijs en de felle windvlagen, die vaak tot een klein stormpje aangroeiden, verkondigden ons dat den zomer aan het heengaan is’. Maar het bleef gelukkig droog.

Op het nieuwe Sportpark werden sportwedstrijden en volksspelen gehouden:

‘Ook hier genoten de aanwezigen met volle teugen, temeer wijl alle deelnemers en deelneemsters hun krachten inspannen. De muziek schalde er tijdens al deze vermaken lustig op los, zoodat er de opgewektste stemming viel waar te nemen. Er was pret en jolijt.’

Aan het eind van de ochtend werd op de Brink gezongen door de kinderen van de R.K. Volkszang:

‘De kinderen zongen uitnemend en toonden, hoe groot reeds hun vorderingen in de zangkunst waren. Als bewijs dat een en ander in goede aarde viel, moge dienen dat het talrijk opgekomen publiek ieder

De ereboog in de lepenlaan

De uitslagen van de sportwedstrijden

1500 Meter hard'open door heeren:
1e prijs J. Hesterman, 5 m. 10 ² / ₁₀ sec.;
2e prijs J. F'entri, 5 m. 11 sec.;
3e prijs B. Essink, 5 m. 12 ¹ / ₂ sec.;
4e prijs J. Lips, 5 m. 16 sec.
Kogestooten door heeren:
1e prijs H. v. Eijden, 8.45 Meter;
2e prijs H. Sjouwerman, 8.15 Meter;
3e prijs D. Hesterman, 7.62 Meter.
Speerwerpen door heeren:
1e prijs S. Bree, 31.38 Meter;
2e prijs M. G. v. Eijden, 29.30 Meter.
Pol'sstokhoogspringen door heeren:
1e prijs E. Brouwer, 2.40 Meter;
2e prijs J. Vethake, 2.30 Meter.
Pol'sstokverspringen door heeren:
1e prijs E. Brouwer, 6.75 Meter;
2e prijs F. Lücking, 6.10 Meter.
Estafette 4 × 100 M. door heeren:
1e prijs E. B. K. V., 53 ³ / ₁₀ sec.;
2e prijs D. O. S., 54 sec.
Ba'werpen door dames:
1e prijs J. Lootsteen, 20.92 Meter;
2e prijs P. Paulis, 18.58 Meter;
3e prijs G. de Bruin, 18.01 Meter;
4e prijs A. Majoor, 16.65 Meter.
Verspringen door dames:
1e prijs Z. Vaal, 4.20 Meter;
2e prijs N. Steenhouwer, 3.80 Meter;
3e prijs E. Steinhäusen, 3.75 Meter.
Hoogspringen door dames:
1e prijs N. Steenhouwer, 1.20 Meter;
2e prijs E. Steinhäusen, 1.15 Meter;
3e prijs Z. Vaal, 1.05 Meter.

zangnummer met een vriendelijk handgeklap beloonde.'

's Middags werd er een bloemencorso gehouden met een *bataille de fleur*. Bij de Laan Suchtelen van de Haare werd de stoet geformeerd:

'Voorop gingen de rijwielen, de een nog prachtiger dan de ander in frisch groen en schitterende bloementooi. Men zag een pierrot en een pierrette, geheel in 't geel gekleed, een aardig meisje in Noord-Hollandsch costume, een grimmige Indiaan en rijwielen met gouden bogen en gouden jaartallen geheel met bloempjes omslingerd. [...] Alsnu trokken enkele auto's aan het oog voorbij, waaronder ene die een reusachtige zwaan voorstelde, waarop Hans en Grietje waren gezeten.'

De optocht ondervond ernstig oponthoud doordat enkele deelnemers met kinderrijtuigen zich niet aan de afspraak hielden om de stoet bijtijds te verlaten en zich er bij het eindpunt weer bij te voegen. Daardoor kon de optocht zich niet met de beoogde snelheid verplaatsen en arriveerde men een uur te laat op het Corsoterrein aan de Brediusweg:

'In weerwil daarvan echter werd de stoet door de dicht op elkaar gepakte menschenrijen met gejuich ontvangen, waarna men elkander bloemen en serpentines toewierp.'

Daarna toog men weer naar de Brink, waar alweer een zanguitvoering werd gegeven door een koor van 150 leden dat speciaal voor deze gelegenheid was samengesteld.

Fragmenten uit de vaderlandslievende liedjes die werden gezongen

Neerland en Oranje.

Ieder volk, op eigen trant
Roemt en prijst zijn Vaderland.
Maar niet één kan zoo toch roemen
Zooveel grootsch en edels noemen
Als hij die in 't plekje juicht
Dat van Neerlands glorie tuigt.

Holland is een heerlijk land!

Barend Renden

Holland is een heerlijk land,
'k Schat het als m'n dierste pand.
Steden, dorpen, velden, weiden,
Die alom geluk verspreiden,
Bosschen, heuv'len, duin en strand,
Holland is een heerlijk land!

We ruilen toch ons landje niet.

H. W. van der Mey

Adr. P. Hamers

Ons landje, ons landje,
Dat is er zoo klein!
Wanneer je and're landen ziet,
Dan haalt daarbij ons landje niet.
Maar toch, maar toch,
We ruilen 't niet,
Want is ons landje nog zoo klein,
Een beter land kan nergens zijn!

Men zong vaderlandslievende en Oranjezinnige liederen uit het programmaboekje:

‘Er ging van dezen zang een frisschen geest uit, zoodat het koor een uitbundig succes behaalde, waarvan getuigde het dankbare applaus dat telkens uit de compacte menigte opging.’

Het onofficiële gedeelte

Hiermee was het officiële gedeelte voor die dag afgesloten, maar de niet-officiële feestvreugde duurde voort:

‘In de muziektent aan de Kom van Biegel werd den geheelen avond gemusiceerd. Aan den Hoogeweg hadden de bewoners onderling volksspelen georganiseerd en klommen in een grooten mast, waaraan worsten bungelden. In de Heidelaan amuseerden de bewoners zich kostelijk met hardloopen en zakloopen, waaraan allen met veel animo deelnamen, zelfs de vaders en moeders. En verder trokken allerwege vroolijk zingende pretmakers en toffe jongens rond. Het ging er gezellig en gemoedelijk aan toe en nog laat klonken de stemmen van hen, die tot het allerlaatste oogenblik de pretmakerij voortzetten.’

Toespraken en een bloemenhulde

De laatste dag, zaterdag, was het ‘overschoon’ weer. Om half elf was er een ontvangst op het gemeentehuis voor meer dan 100 genodigden. Commissievoorzitter Scheffelaar Klots en burgemeester De Bordes hielden toespraken die vrijwel letterlijk in de krant werden geciteerd. Scheffelaar Klots herinnerde eraan dat er 25 jaar geleden bij de troonsbestijging van koningin Wilhelmina vrede en welvaart heersten. Dat was nu weliswaar minder het geval, maar onder haar bewind zou dat hopelijk snel goedkomen. De burgemeester beloofde vervolgens dat hij de goede wensen van de Commissie aan Hare Majesteit zou overbrengen, ‘maar mede past het hem voorzeker hier zijne warme erkentelijkheid te betuigen voor de uitnemende wijze

waarop de Commissie deze 3-daagsche feesten heeft georganiseerd’.

Hij herinnerde ook aan het merkwaardige feit dat Scheffelaar Klots bijna 50 jaar geleden, bij het 25-jarig regeringsjubileum van koning Willem III in 1874, ook al als voorzitter van de Feestcommissie was opgetreden! Dat moet overigens een heel ander feest geweest zijn: in dat jaar werd net de Oosterspoorlijn geopend en Bussum telde nauwelijks meer dan 1000 inwoners. De burgemeester vervolgde:

‘Dat het jubileum in Nederland, in Bussum, feestelijk herdacht wordt is van zelf

2 uur. Optocht met bloemenhulde aan H. M. de Koningin.

De optocht vangt aan des middags om 2 uur en neemt de volgende route: Breedeweg (opstelling) Koedijklaan, Willemslaan, 's Gravelandscheweg, overgang Gen. de la Reijlaan, Vlietlaan, Nassaulaan, Brinklaan, Singel, Huizerweg, Kerkstraat, Brinklaan, Havenstraat, Wilhelminaplantsoen.

Tot slot van den optocht zal in het Wilhelminaplantsoen bij een tijdelijk voor den hoofdingang van de U. L. O. school op te richten monument een bloemenhulde gebracht worden aan H. M. de Koningin. Zoodra het hoofd van den optocht ongeveer ter hoogte van het monument is aangekomen, zal de stoet halt houden. Onder opluistering van muziek en zang worden autoriteiten, deelnemers aan den optocht en verdere belangstellenden in de gelegenheid gesteld bloemen aan den voet van het monument neer te leggen.

sprekend, niet waar? Steeds toch heeft ons volk warme belangstelling getoond voor ons Vorstehuis en de mystieke band die in ons land volk en Vorst verbindt deed van oudsher het feestelijk herdenken van historische dagen voor alle rechtgeaarde vaderlanders als een plicht van dankbaarheid beschouwen.’

Zelfs de kroning van koning David werd erbij gehaald, toen Israël in Hebron ook drie dagen lang uitbundig feest vierde. En zo ging hij nog een poosje door, alles plichtgetrouw opgetekend door de *Bussumsche Courant*.

Intussen hadden de kinderen zich alweer voor het gemeentehuis opgesteld voor een

Ereboog aan het begin
van de Laarderweg

aubade, 'waarbij de orde door politie en maréchaussée's te paard uitnemend werd gehandhaafd'.

Die middag bestonden de festiviteiten uit een optocht die zou eindigen in een bloemenhulde bij het tijdelijk monument voor de koningin op het Wilhelmina-plantsoen:

'Langs den geheelen weg dien de optocht ging, heerschte een geweldige drukte en overal werd de stoet met stijgend enthousiasme ontvangen. De optocht werd geopend met schetterenden muziek, waarna achtereenvolgens passeerden: de gymnastiekvereniging D.W.S., [...] versierde rijwielen met pierrots en pierrettes, verenigingen met vaandels, [...] een school uit de 17e eeuw met leerlingen in costuums uit dien tijd, [...] een wagen der vier plaatselijke drankbestrijdersverenigingen. [...] Verder volgden een prachtige wagen van de drie middenstandsverenigingen met een zestal in 't wit gekleede meisjes, [...] een Amerikaansche worstfabriek waar aan de eene zijde in de machine een varken gaat,

dat er aan de anderenkant als worst weer uitkomt.'

Ook was er nog een wagen van de postduivenvereniging De Coerier, van waaruit bij het eindpunt 100 postduiven werden losgelaten, 'hetgeen een interessant oogenblik gaf', een Indische vorst met gevolg, een troep padvinders en 'eindelijk nog een 40-tal sjeezen'.

'Het was een grootsche bloemenhulde en middelerwijl zong een gemengd zangkoor op verdienstelijke wijze enkele vaderlandse liederen.'

Daarna volgden weer toespraken, van Scheffelaar Klots en van de voorzitter van de Commissie voor de Bloemenhulde, P.A.M. Brand, die zich verbaasd had over de geweldige deelname:

'Niet dat hij niet overtuigd is, dat de groote meerderheid der inwoners van Bussum [...] dankbaar gestemd zijn en met eerbied vervuld jegens de vorstin, die heel haar kunnen en heel haar werkkraft gedurende 25 jaar gegeven heeft aan de taak haar door God opgelegd.'

Daarna zong men nog het Wilhelmus, er werd drie keer 'Leve de Koningin' geroepen en er werd een telegram aan de koningin verzonden:

'De feestvierende bevolking van Bussum verzoekt Uwe Majesteit eerbiediglijk te willen aanvaarden de gelukwensen en de bloemenhulde heden bij de herdenking van Uw 25-jarig Regeeringsjubileum gebracht bij een hier tijdelijk voor die gelegenheid opgericht monument.'

Vuurwerk

En toen moest het vuurwerk nog komen. De journalist van de *Bussumsche Courant* ging er eens goed voor zitten:

'Tegen 9½ uur begon de mensenmenigte zich te bewegen in de richting van de Fransche Kampheide, waar als slot van den avond een schitterend vuurwerk de kroon op deze feesten zette. Toen de eerste magnesium-stralen goudfonkelend opsisten, stonden duizenden en duizen-

den in den stille avond vol bewondering te staren naar de lichtslangen, die hoog in de diepzwarte lucht open knetterden in een regen van zilveren, gouden en gekleurde sterren. Dan zetten de brillantzonnen het geheele terrein met de duizendhoofdige massa in een helverblindend licht. De lucht daverde van het donderen der kanonnades en het knetteren van de batterijen en toen eindelijk in een schittering van licht het portret der Koningin verscheen, zong de menigte met begeleiding der Germania Kapel het "Wilhelmus". Als slotdécoratie gaf men een glorieuse waterverlichting, welke door het dichtbevolkte terrein met enthousiasme werd toegejuicht, waarna allen voldaan en zingend en hossend naar het centrum der gemeente terugkeerden.'

En toen was het feest voorbij. Het waren volgens de krant 'dagen vol Hollandsch jolijt' geweest.